

ה ע ר ו ת

. ג ב ב ל א .

בחוברת האחרונה של "ידיעות החברה" (ש"ד, ח"ד), ע' 99 העירה 1, הביא יידי מר י. בן-צבי בשמי, כי גבלא הנזכרת בכתבאות קי"ב, ע"א אינה גבלא של אודם אלא גבלא של סוריה.

הערה זאת באח, כנראה בטעות המdfsיט, שלא במקומה. כי לא על מקום זה הבעתי את דעתני, אלא על הbabלי יבמות מ"ג, ע"א (ומקבילה בע"ז) שהביא בן-צבי שם, בע' 98. ואלה הם דברי הbabלי: ר' חייא בר אבא איקלע לגבלא חזא בנות ישראל דמיurban מגרים שמלו ולא טבלו וכו' וחוזא תורמוסין דشكלי נקרים ואכלוי ישראל ולא אמר להו ולא מידי אתה לקמיה דר' יוחנן וכו', גבלא זו היא לדעתני לא גבלא שבאודם אלא גבלא שבסוריה.

והואיל ואני חולק על הדעה המקובלת על החכמים האחרונים: עיין שיר, ערך מלין, ערך אודם; הורוביץ א"י ושבנותיה, ע' 180, העירה 7; הר"ש קלין, במ"ח חס"ד, ע' 183, העירה 2; לשוננו ח"ד, ע' 44, רואה אני צורך להביא ראייה לדברי.

הספר הנקל שבבבלי יבמות נמצא גם בירושלמי, אלא שחקלט ממנה נמסרו בשני מקומות בירוש" קידושין פ"ג ס"ד ע"ד: ר' חייא בר אבא אויל לצור אתא לגבי ר' יוחנן אל מה מעשה בא לידיך, אל גדר שמל ולא טבל וכו'. ובירושלמי ע"ז פ"ב, מ"ב, רע"א: ר' חייא בר אבא אויל לצור ואשכח לר' מגא בר תנחים שהתר תורמוסין שלהם. אתה גבי ר' יוחנן וכו'. מכל זה ברור שאותו הספר שבבבלי הנקל מתאים בכל פרטיו לירושלמי, אלא שבמקומות "גבלא" שבבבלי מוסר היירושלמי "צור", ואין לנו אלא לתיחס שגבלא זו אינהנה גבלא שבאודם אלא גבלא שבסוריה, ונמצאננו למדים שהידיעות החשובות על מצב היהודים בגבלא מקבעות צורה אחרת למורי, והתקשרות זאת לגויים היהת — ליוונים ולא לערבים. ואשר למסורת שבבבלי כתובות קי"ב, ע"א: ר' יהושע בן לוי איקלא לגבלא וכו' למי את מוציאה פירוטין לעربים הללו וכו', כתבתי למרן בן-צבי שהגי "ערבים" אינה אלא תיקון הzinsoor, בדפוסים שבבבלי, כי בכ"מ, עין יעקב, אגדות התלמוד וכפויים (עיין להלן) הגי': לגויים הללו. עכשו ראיית שוד בגמרא ד' אמשטרדם ת"ד גורט: לגויים הללו. ואין לගירסתא "ערבים" שום יסודה, וכמוון, שאין לשים לב אליה כלל וכלל. ולא עוד אלא שנראה, כי גבלא זו היא אותה גבלא שבבבלי יבמות הנ"ל, כי כתובות שם מסופר להלן: לשנה איקלע ר' חייא להתם וכו'. ר' חייא זה אינו אלא ר' חייא בר אבא, וכן מפורש באגדות התלמוד: "לשנה איקלע ר' חייא בר אבא התמ" וכו', שהיא רגיל לבוא לגבלא שבסוריה.

לבסוף עלי להעיר שכן היא דעתו של בעל כפר"פ בפי"א, ד"ר ס"ע"א, הו"ז לונץ, ע' רג"א, שגבלא שבבבלי יבמות וכתובות הנקל היא גבלא שבסוריה, אלא שהוא לא הביא שום ראיות לדבריו.

ש. ליברמן